

LEARNING ACTIVITIES BASED ON TECHNOLOGY (READING, LISTENING, WORK ON VOCABULARY)

Tavat Muradli

Institute of Education of the Republic of Azerbaijan,
Head of the Department of Economics and Management
of Education, PhD in pedagogy
E-mail: tavat.muradli2016@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4995-1176>

Abstract. The article mentions that technologies have an important impact on the development of civilization. It is important to respond to the requirements of the modern era as a staff with competitive human capital, technological knowledge, and competence, able to work more effectively and flexibly, take a place in the labor market, succeed, and adapt to the process of intercultural integration. In this process, it is very important to develop language skills, especially the ability to know and apply English, which is considered an international language. There are many programs and tools in this direction. There are many technological tools that are applied in various fields, and the education sector is one of these fields. Thus, CALL (computer-assisted language learning), MALL (mobile-assisted language learning), and Web 2.0 tools are widely used in foreign language and second language teaching. In addition, the article contains information about the effective use of Web 2 tools in reading, listening, and vocabulary learning. At the same time, the article also contains useful suggestions for language teachers about developing children's reading skills.

Keywords: technology, use of web 2.0 tools, language learning with computer support, language learning with mobile support, digital literacy.

DOI: 10.30546/2709-2488.3.2023.39

To cite this article: Muradli T. (2023). Learning activities based on technology (reading, listening, work on vocabulary). *Journal of Preschool and Primary Education*, Vol. 244, Issue III, pp. 39-47.

Article history: received – 25.07.2023; accepted – 29.08.2023.

TEKNOLOGİYALARA ƏSASLANAN TƏLİM FƏALİYYƏTLƏRİ (OXU, DİNLƏMƏ, LÜĞƏT ÜZƏRİNDƏ İŞ)

Tavat Muradlı

Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutu,
Təhsilin iqtisadiyyatı və idarə olunması şöbəsinin müdiri,
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru
E-mail: tavat.muradli2016@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4995-1176>

Annotasiya. Məqalədə qeyd olunur ki, texnologiyalar bəşəriyyətin inkişafına mühüm təsir göstərir. Rəqabətədavamlı insan kapitalına, texnoloji biliklərə, səriştlərə malik olmağı, daha səmərəli və çevik işləməyi, əmək bazarında özünə yer tutmağı, uğur qazanmağı bacaran, mədəniyyətlərarası inteqrasiya prosesinə uyğunlaşa bilən kadr kimi müasir dövrün tələblərinə cavab vermək aktuallıq kəsb edir. Bu prosesdə dil bacarıqları, xüsusilə beynəlxalq dil hesab olunan ingilis dilini bilmək, tətbiq etmək bacarıqlarını inkişaf etdirmək olduqca əhəmiyyətlidir. Bu istiqamətdə bir çox proqramlar, alətlər mövcuddur. Müxtəlif sahələrdə tətbiq olunan bir çox texnoloji alətlər vardır ki, təhsil sektoru da bu sahələrdən biridir. Belə ki, xarici dil və ikinci dilin tədrisində kompüter vasitəsi ilə dil öyrənmə (ing. CALL – computer-assisted language learning), mobil vasitələrlə dil öyrənmə (ing. MALL – mobile-assisted language learning) və *Web 2.0* alətlərindən geniş şəkildə istifadə olunur. Bundan əlavə, məqalədə oxu, dinləmə, lüğətin öyrənilməsində *Web 2* alətlərindən səmərəli istifadə yolları haqqında məlumatlar öz əksini tapıb. Eyni zamanda, məqalədə dil tədrisi müəllimləri üçün uşaqların oxu bacarıqlarını inkişaf etdirmək haqqında faydalı təkliflər də yer alır. **Açar sözlər:** texnologiya, *web 2.0* alətlərindən istifadə, kompüterin dəstəyi ilə dil öyrənmə, mobil dəstəkli dil öyrənmə, rəqəmsal savadlılıq.

DOI: 10.30546/2709-2488.3.2023.39

Məqaləyə istinad: Muradlı T. (2023). Texnologiyalara əsaslanan təlim fəaliyyətləri (oxu, dinləmə, lüğət üzərində iş). «*Məktəbəqədər və ibtidai təhsil*», № 3 (244), səh. 39-47.

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 25.07.2023; qəbul edilib – 29.08.2023.

Giriş / Introduction

Texnologiyalar insan sivilizasiyasının inkişafına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən, ünsiyyəti və əlaqəni sürətləndirən bir vasitədir. Texnologiyaların inkişafı təhsil sektorundan da yan keçməmişdir. M.Roblyer və Edvards bildirirlər ki, texnologiya motivasiyanın, yaradıcılıq bacarıqlarının, məhsuldarlığın inkişafına xidmət edir [Roblyer M., Edwards J., 2005]. Bu əsasda “Ümumtəhsil məktəblərinin informasiya-kommunikasiya texnologiyaları ilə təminatı Proqramının (2005–2007-ci illər) təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü il, 21 avqust tarixli, 355 nömrəli Sərəncamı xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bununla belə, 2004-cü ildə İKT müəllimlərinin yetişdirilməsi, sınaq məktəblərinin hazırlanması və onların lazımi avadanlıqlarla təmin edilməsində kompüter texnologiyaları vasitəsi ilə tədris ideyası əsasında Azərbaycanın təhsil mühitinə texnologiyaların cəlb edilməsinə başlanmışdır. “Azərbaycan Respublikasında 2005–2008-ci illərdə rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə Dövlət Proqramı” (Elektron Azərbaycan) sənədində də təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsində İKT-nin tətbiqi ilə bağlı xüsusi tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bundan əlavə, “İNTEL Azərbaycan” şirkəti Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin təşəbbüsü ilə İKT sahəsində ən böyük şirkət olan MICROSOFT-un dəstəyi ilə İKT üzrə pedaqoji kadrların hazırlanması üçün kurslar təşkil edilmişdir. Bu layihələrin tətbiqində məqsəd müəllim və şagirdlər üçün səmərəli öyrənmə mühiti yaradaraq, internet vasitəsi ilə onların lazımi məlumatları əldə etmələrinə şərait yaratmaqdır. Bu baxımdan, layihələr əlçatanlıq, məhsuldarlıq, bərabər imkanlar və keyfiyyət kimi bir neçə əsas elementə malik olur. Bu layihələrin həyata keçirilməsində məqsəd şagirdləri rəqəmsal bacarıqlı şəxsiyyət kimi yetişdirməkdir. Rəqəmsallaşma şəxsiyyətin fəaliyyətinə birbaşa təsir etdiyi üçün çox vacibdir.

Bundan əlavə, şagirdlərin rəqəmsal bacarıqlı şəxsiyyət vəsiqəsinin tərtib olunması, *CALL*, *MALL* və *Web 2.0* alətlərinin təhsildə istifadəsi öyrənmənin müstəqilliyini artırır. Təhsildə *CALL*, *MALL* və *Web 2.0* alətlərindən istifadə şagird muxtariyyətini inkişaf etdirir. Bu əsasda H.Holec şagird muxtariyyətini öz bacarıqlarını, öyrənmə prosesinə təkbəşinə nəzarət etmək, qərar qəbul etmək və öz səhvlərindən nəticə çıxarmaq kimi qiymətləndirir [Holec H., 1981]. Şagird muxtariyyəti özündə müstəqilliyi, məsuliyyəti, özünüqiymətləndirməni ehtiva etdiyi üçün olduqca əhəmiyyətlidir. Əlavə olaraq, texnologiyalar şagirdlərin XXI əsr bacarıqlarını inkişaf etdirir. Donmuş Kaya və Akpınar XXI əsr bacarıqları haqqında məlumatlılıq səviyyəsini müəyyən etmək üçün rəqəmsal hekayədən istifadə edən müəllimlərlə araşdırma aparmışlar. Araşdırmalardan məlum olmuş-

dur ki, rəqəmsal hekayələrdən istifadə şagirdlərin XXI əsr bacarıqlarının səviyyəsini artırır [Kaya V. D., Akpunar B., 2018].

Əsas hissə / Main part

ELT-də (ing. "English Language Teaching" – Yurtdışı Egitim Danışmanlığı) Web 2.0 alətlərindən istifadə. Texnologiyaların inkişafı sayəsində indi diqqət şagirdlərə yönəlmişdir. Belə ki, bu mərhələdə müəllim ancaq fasilitator rolunu oynayır. Öyrənmə artıq sadəcə məlumatı ötürmə prosesi deyil. Öyrənmə artıq şagirdin daxilində, şagirdlərlə birlikdə və şagird vasitəsi ilə baş verir. Bu, şagirdlər arasında əməkdaşlığı qaçılmaz edir. Sosial qarşılıqlı əlaqə, ünsiyyət müəllim-yönlü siniflərə və tədris metodlarına qarşı qüvvətlənir. İndi siniflər müəllimlərin və şagirdlərin istifadə etmələri üçün *Web* texnologiyaları ilə təmin olunub.

Web texnologiyalarının üç növü vardır. Birincisi *Web 1.0*-dir ki, yalnız birtərəfli əlaqəni əhatə edir. *Web 1.0* texnologiyası ilə şagirdlər yalnız lazımi məlumatları əldə edə bilirlər. Onlar informasiyanın istehsal hissəsinə cəlb olunmaqla bu prosesə müdaxilə edə bilmirlər. Bundan əlavə, *Web 2.0* texnologiyası şagirdlərin bir-biri ilə əməkdaşlıq etmələrinə, qarşılıqlı əlaqə yaratmalarına və prosesdə iştirak etmələrinə imkan verir. Son texnologiya isə *Web 3.0*-dir. *Web 3.0* insanların veb saytlarda və proqramlarda, 3D qrafikası daxil olmaqla, məzmunu oxuya, yaza və qarşılıqlı əlaqədə ola biləcəyi oxu-yazma qarşılıqlı *Web*-dir. *Apple*-da *'Siri Web 3.0* aləti nümunə ola bilər.

Web 2.0 alətləri insanlar arasında informasiya mübadiləsi və onların bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olması, *Web 2.0*-i öyrənmə prosesinin həyata keçirilməsini də vacib edir. Texnologiyalardan istifadə həm dil öyrənmə, həm də şagird muxtariyyəti və şagird şəxsiyyəti üçün vacibdir. Müəllimlərin səmərəsiz öyrənmə mühitindən çəkinmələri üçün materialların və alətlərin düzgün seçilməsi vacibdir.

Kompüter vasitəsi ilə dil öyrənmə (CALL) və mobil vasitələrlə dil öyrətmə (MALL). Kompüter vasitəsi ilə dil öyrənmə – öyrənmə və öyrətmə prosesində kompüterdən istifadə [Levy M., 1997], mobil vasitələrlə dil öyrənmə isə harada, nə zaman, necə öyrənilməsindən asılı olmayaraq, texnologiyalara əsaslanan öyrənmə kimi qiymətləndirilir [Erchetin G., 2011]. Mobil telefonlar və planşetlər buna misal ola bilər. İ.Yaman, E.Ekmekçi və M.Şenel qeyd edirlər ki, kompüter vasitəsi ilə dil öyrənmə (CALL) və mobil vasitələrlə dil öyrənmə (MALL) arasında fərqlər aradan qalxmaq üzrədir. Tədqiqatçılar iddia edirlər ki, MALL və CALL bir-birini əvəz edə bilməz, lakin hər ikisinin dil öyrənmədə eyni dərəcədə müsbət təsiri vardır.

Dil bacarıqlarına yiyələnmədə *Web 2.0* vasitələrindən istifadə. Oxu. Şübhəsiz, oxu tapşırıqları *Web 2.0* alətlərinin köməyi ilə daha maraqlı və tez yerinə yetirilir. Uşaqların oxu bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün müəllimlərin istifadə edə biləcəkləri bir çox alternativ vasitələr mövcuddur. Ətraflı şərhə başlamazdan əvvəl bir neçə əsas cəhəti izah etmək faydalı olardı. Bunlardan birincisi, oxu bacarıqlarının inkişafı üçün rəqəmsal platformalarda oxu üçün lazım olan bütün məlumatların tətbiq edilməsinə yönəlmiş *rəqəmsal savadlılıq*dır [Stanley G., 2013]. Digər cəhət oxucunu daxil edilmiş məlumat və ya veb sayta çatdırmaq üçün sözə və ya cümləyə məlumat keçidi təqdim edən *hipermətn*dir [Farkas D.K., 2004]. Sonuncusu, hipermətnlə çox əlaqəli olan *hipermediya*dır [Farkas D.K., 2004]. Media, video, qrafika və s. hipermediaya misaldır.

Web 2.0 alətləri keçidi başa düşməyə kömək edir. Bunun səbəbi, bu alətlərdəki oxu materiallarında oxuculara hekayənin quruluşunu vizuallaşdırmaq üçün faydalı olan audiolar, videolar, lüğətlər və ya şəkillər ola bilər. Bəzi platformalarda oxuyub başa düşmə səviyyəsini ölçən oxudan əvvəl, oxu zamanı və oxudan sonrakı fəaliyyətlər ola bilər. *Web 2.0* alətləri həmyaşıdların qarşılıqlı əlaqəsini artırır ki, bu da onların birlikdə işləməsini təmin edir.

Çapel və Cemson dil müəllimləri üçün bəzi faydalı tövsiyələr təklif edirlər. *CALL* dil öyrənmə prosesinin hər addımında tətbiq oluna bilər.

1. Müvafiq oxu mətnləri ilə *CALL* materiallarını seçin. Bu, Kraşenin (1982) giriş hipotezi ilə qarşılaşır. Müəllimlər öz şagirdlərinə yalnız onların başa düşdükləri məlumatları təqdim etməlidirlər.

2. Ekranla vurğulamaq üçün vacib sözlər və ifadələr axtarın. (Bu, məsləhət əhəmiyyətlidir, çünki şagirdlər keçidin konsepsiyasını başa düşmək üçün onu oxumazdan əvvəl əlaqəli sözləri görməlidirlər).

3. Mətnin dili ilə bağlı yardım almaq üçün öyrənənlərə kompüterlə qarşılıqlı əlaqə yaratmaq imkanları verin. Kompüterlər *Web* alətləri ilə qarşılıqlı əlaqə vasitəsi ilə öyrənənləri həvəsləndirə və onları daha müstəqil edə bilər, çünki onlar bilikləri müstəqil şəkildə tapmağa çalışmalıdırlar.

4. Ekrandakı mətn öyrənənlər arasında qarşılıqlı əlaqə yaratmalıdır. (*Web 2.0* alətləri vasitəsi ilə həmyaşıdların qarşılıqlı əlaqəsi artır. Bu, onları birlikdə işləməyə vadar edir).

5. Oxu vasitəsi ilə ingilis dilini öyrədən *CALL* materiallarını seçin.

6. Öyrənənlərin anlama və dil biliklərinin qiymətləndirilməsini daxil edin [Chapelle C.A., Jamieson J., 2008].

Dil öyrənmə prosesində qiymətləndirmənin böyük əhəmiyyəti var. Şagirdlər hansı səhvlərinin olduğunu, hansı mövzuları daha çox təkrar etməli olacaqlarını, səhvləri necə düzəltmək mümkün olduğunu bilməlidirlər. Müasir dərsliklərdə bir çox oxu materiallarının sonunda anlama sualları verilir.

Dinləmə. Texnologiyanın və texnoloji cihazların inkişafı ilə əlaqədar dinləmə bacarığının təkmilləşməsi asanlaşır. Çoxsaylı web-saytlar və proqramlar dinləmə bacarıqlarını təkmilləşdirə bilər. Çapel və Cemson (2008) dinləmə bacarıqlarını artırmaq üçün müəllimlər üçün altı məsləhət təqdim edir.

1. *Şagirdlər üçün uyğun olan CALL materiallarını seçin.* Bejar (2000) və başqalarının fikrinə görə, mətnləri dinləmənin mürəkkəbliyi danışanın, vurğu və ətraf səs-küyün sürətindən asılıdır. Beləliklə, müəllimlər mədəniyyətin xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq dərslər keçə bilərlər.

2. *Həm azalan, həm də artan hərəkətləri əhatə edən dinləmə materiallarını seçin.* Çapel və Cemson bu prosesi aşağıdakı kimi izah edirlər: “Artan emal morfemlərin, sözlərin və sintaktik dəyərlərin kodlaşdırılmasına aiddir. Azalan emal proqnozlaşdırma və eşitmə dilinin dəyərinin qurulması üçün dünya haqqında biliklərin və proqnozlaşdırma strategiyalarının istifadəsinə aiddir” [Chapelle C.A., Jamieson J., 2008]. Azalan emal tədbirlərində müəllimlər şagirdlərin əvvəl öyrəndikləri biliklərdən istifadə etmələrinə çalışırlar.

3. *Şagirdlərin dinləmə imkanlarını seçmələrini təmin edin.* Müəllimlər şagirdlərin qısamüddətli anı yaddaşını aktivləşdirməyə yönəlmiş materialları təqdim etməlidirlər. Dinləmə fəaliyyəti bunun üçün uyğundur.

4. *Videoya aid olan CALL materiallarını seçin.* Vizuallaşdırma şagirdlər üçün son dərəcə vacibdir. Dinləmə fəaliyyətini video ilə dəstəkləmək öyrənənlərə audio – əlaqə yaratmağa kömək edir. Bundan əlavə, bu şəkildə mənanı çatdırmaq çox asan olur.

5. *Hər bölmənin sonunda cavabların qiymətləndirilməsi, uşaqların nailiyyətləri haqqında qısa məlumat qeyd edin.* Qonca Eksi, Burçak Yılmaz Yakışığa görə (2016), auditoriyada qiymətləndirmə həm məhsula istiqamətlənmiş, həm də prosesə yönəlmiş şəkildə aparılmalıdır. Bir fəaliyyətin qiymətləndirilməsi zamanı müəllim mətnin sonunda qiymət verə bilər. Qiymətləndirmənin bu növündə dinləmənin əsas hissələri diqqətlə dinlənilməlidir. Əksinə, prosesə istiqamətlənmiş qiymətləndirmə zamanı şagirdlər tərəfindən dinləmələr aparılır. Belə qiymətləndirmə zamanı şagirdlər onun detallarını fərqləndirə bilərlər.

6. *Şagirdlərin onlayn dinləmə strategiyalarını inkişaf etdirmələrinə kömək edin.* Həmişə olduğu kimi, müəllimlər şagirdləri müstəqilliyə təşviq etməlidirlər. Bu, onlarda dinləmə ilə bağlı öyrənmə strategiyalarını inkişaf etdirməklə mümkündür. Müəllimlər şagirdlərə kömək etməlidirlər. Beləliklə, şagirdlər tədris prosesinə nəzarət edə bilərlər [Chapelle C.A., Jamieson J., 2008].

Lüğət işi. Dili öyrənmənin hər bir hissəsində söz ehtiyatı əhəmiyyətlidir. Lüğət işi aparılmadan mənalı öyrənmə mühiti ola bilməz. Bu, anlama prosesi üçün çox vacibdir. O, həmçinin sözlərin mənalarını kəşf etmək, həmyaşıdlarından kömək istəmək və s. fəaliyyətlərin köməyi ilə öyrənmənin müstəqilliyini inkişaf

etdirir. Çapel və Cemson dil müəllimləri üçün lüğət tədrisi ilə bağlı faydalı məsləhətlər verirlər:

1. Lüğət öyrədən müvafiq *CALL* materiallarını seçin. (Müəllimlər şagirdlərinin lüğət ehtiyatı səviyyələrini bilməlidirlər. Onlar, həmçinin öyrənmə nəticələri çərçivəsində hədəf lüğəti formalaşdırmağa çalışmalıdırlar).

2. İngilis dili lüğətini öyrədən *CALL* materiallarını seçin. (Şagirdlər hansı tapşırıqla məşğul olduqlarını bilməlidirlər. Öyrənilən lüğət ehtiyatları şagirdlər üçün başa düşülən, aydın və mənalı olmalıdır).

3. Öyrənənlərin kompüterdə fəaliyyət imkanlarını təmin edin.

4. Lüğət tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi zamanı öyrənənlər arasında qarşılıqlı əlaqə yaranmasına şərait yaradın.

5. Cavabların müntəzəm olaraq qiymətləndirilməsini və fəaliyyətin xülasəsini daxil edin. Müəllimlər şagirdlərin lüğət ehtiyatlarını vaxtaşırı qiymətləndirməlidirlər. Onlar, həmçinin şagirdlərin sözlün mənasını mənimsəyib-mənim-səmədiklərini başa düşmək üçün kontekstdə sözlün istifadəsini təxmin etməyə çalışmalıdırlar.

6. Öyrənənlərə onlayn lüğətlərdən istifadə etməklə aydın lüğət öyrənmə strategiyaları hazırlamağa kömək edin. Müəllimlər şagirdlərə onlayn platformalar vasitəsi ilə tanış olmayan sözlərin mənasını öyrənmə yollarını öyrətməlidirlər. Bunun səbəbi şagirdlərin müəllimdən sözlərin mənasını soruşmaq imkanının olmamasıdır. Bundan əlavə, bu, öyrənənlərin müstəqilliyinə də kömək edir [Chappelle C.A., Jamieson J., 2008].

İ.Çakıra görə, mobil öyrənmə aşağıda sadalanan bəzi xüsusiyyətlərə malikdir: asinxron, bayt ölçülü təlim, qarışıq təlim, birgə təlim, əlaqə, müxtəlif təlim strategiyaları, ani, interaktiv şagird muxtariyyəti, motivasiya edən, vasitəçi, şəxsiləşdirilmiş, hərəkətlik, özünütəhsil, spontan, sinxron, vəzifələrə əsaslanmış, hər yerdə mümkün olan [Chakir I., 2016].

CALL və MALL-dan istifadənin üstünlükləri və məhdudiyyətləri. Üstünlük ondan ibarətdir ki, onlar şagirdlərin muxtariyyətini inkişaf etdirir və onlarda XXI əsr bacarıqlarını formalaşdırır. Web alətləri şagirdlərin dil öyrənmə istiqamətində effektiv filtrləri (süzgəçləri) azaldır, onların motivasiyasını artırır [Prenskiy M., 2001]. Məhdudiyyət ondan ibarətdir ki, yeni texnologiyaların öyrənilməsi prosesi çox vaxt aparır. Alətlərin alınması və ya quraşdırılması üçün də vəsait tələb olunur ki, bu da vəsaitləri məhdud olan qurumların işini çətinləşdirir.

Nəticə / Conclusion

Beləliklə, deyilənlərdən bu nəticəyə gəlirik ki, müasir dövrdə texnologiyalar insan həyatının ayrılmaz bir hissəsinə çevrilib. Texnologiyalar sahəsində baş verən

yeniliklər təhsil sisteminə birbaşa təsir edir. Artıq texnologiyaları dərslərə inteqrasiya etmədən tədris prosesinin mükəmməl təşkili mümkün deyil. Müntəzəm və mənalı öyrənmə mühiti üçün dilçilər və kurikulum proqramını tərtib edənlər texnologiyaları dil tədrisi proseslərində və kurikulumlarda daha çox tətbiq etməlidirlər. Bundan əlavə, müəllimlər İKT bacarıqlarını təkmilləşdirmək üçün gündəlik, davamlı təlimlərdən yayınmamalıdırlar. Xüsusilə xarici dil müəllimləri digərlərindən daha çox diqqət etməlidirlər, çünki dil öyrənməkdə əsas məqsəd bu dildə danışıqlarla ünsiyyət qurmaq, dünyagörüşünü genişləndirməkdir.

Ümumiyyətlə, ingilis dili dərslərində çoxlu sayda proqramlar və veb-saytlara müraciət edilə bilər. Faydalı veb-saytlar haqqında əlavə məlumat üçün <https://sites.google.com/view/eltarena/home?authuser=0> ünvanına daxil olun. Digər əlavə mənbələr aşağıda verilmişdir. *Kahoot* <https://create.kahoot.it/>; *Quizizz* <https://quizizz.com/admin>; *Plickers* <https://get.plickers.com/>; *Duolingo* <https://tr.duolingo.com/>; *Mindmeister* <https://www.mindmeister.com/>; *Google Classroom* <https://classroom.google.com/>; *Nearpod* <https://nearpod.com/>; *Pear Deck* <https://www.peardeck.com/googleslides>.

Məqalənin aktuallığı. Son on ildə texnoloji tərəqqidən xəbəri olan hər kəs dünyamızın necə sürətlə dəyişdiyini bilir. Məqalədə dil öyrənilməsi prosesində bu inkişafın müəyyən səviyyədə həyata keçirilməsindən bəhs edilir. Mədəniyyətlərarası inteqrasiyanın və multikultural dəyərlərin geniş vüsət aldığı bir dövrdə beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən ingilis dilini öyrənmək problemi aktualdır. Elmin, mədəniyyətin, iqtisadiyyatın inkişafı və tərəqqisində, yeniliklərin öyrənilməsində, tətbiqində dil bacarıqları mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Məqalənin elmi yeniliyi. Şagirdlərin dil öyrənməkdə müstəqilliyini artırmaq üçün CALL və MALL-in tətbiqi bu məqalənin elmi yeniliyini təşkil edir. Şagirdlərdə dilləri öyrənməyə marağı artırmaq və asanlaşdırmaq məqsədi ilə məqalədə əksini tapmış proqramlardan səmərəli istifadə olunması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Məqalənin praktik əhəmiyyəti. Bu məqalədə təqdim olunan məlumatlar müəllimlər, tələbələr və tədqiqatçılar üçün mənbə olacaqdır. Məqalədə qeyd olunan proqramlar vasitəsi ilə şagirdlər, tələbələr və müəllimlər nəzəri biliklərini daha səmərəli üsullarla, praktik cəhətdən tətbiq edə və dil bacarıqlarını inkişaf etdirə bilərlər.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat / References

1. “Azərbaycan Respublikasında ümumtəhsil məktəblərinin informasiya və kommunikasiya texnologiyaları ilə təminatı Proqramı”nın (2005–2007-ci illər) təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. <http://www.e-qanun.az/framework/5495>.

2. Bejar I., Douglas D., Jamieson J., Nissan S., Turner J. (2000). TOEFL-2000 listening frame work: A working paper. Monograph Series MS-19. Princeton, NJ: Educational Testing Service.
3. Chakir I. (2016). Mobile-assisted language learning (MALL). Current trends in ELT. Ankara, Nüans Publishing, pp. 170 –189.
4. Chapelle C. A., Jamieson J. (2008). Tips for teaching with CALL. Pearson Education.
5. Kaya, V. D., Akpunar B. (2018). An investigation of prospective teachers' 21st century skills effect about digital storytelling events. MANAS Journal of Social Studies, 7(4).
6. Erchetin G. (2011). Pedagogical issues in developing mobile assisted language learning materials. Boğazichi University Journal of Education, 28 (1), pp. 23-30.
7. Farkas D. K. (2004). Hypertext and hypermedia. Berkshire Encyclopedia of Human-Computer Interaction, (pp. 332-336). Berkshire Publishing.
8. Gonja Eksi, Burchak Yilmaz Yakishik. (2016). To Be Anxious or Not: Student Teachers in the Practicum.
9. Holec H. (1981). Autonomy and foreign language learning. Oxford: Pergamon. (First published 1979, Strasbourg: Council of Europe.)
10. Krashen S. (1982). Principles and practices of second language acquisition. Oxford, Pergamon Press.
11. Levy M. (1997). Computer-assisted language learning. Context and conceptualization. Oxford University Press.
12. Prensky M. (2001). Digital natives, digital immigrants. On the Horizon, 9(5), pp.1-6.
13. Roblyer M., Edwards J. (2005). Integrating educational technology into teaching. (4th Ed.) Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
14. Stanley G. (2013). Language Learning with Technology. Ideas for Integrating Technology in the Classroom. Cambridge University Press, p.254.
15. Yaman I., Ekmekchi E. (2017). A shift from CALL to MALL?. Participatory Educational Research (PER), 4(2), 25–32.
16. Yaman I., Ekmekchi E., Shenel M. (2016). Current trends in ELT. Ankara, Nüans Publishing.